

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudců JUDr. Josefa Baxy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **J. K.**, zastoupen JUDr. Petrem Navrátilem, advokátem se sídlem Joštova 138/4, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 6. 3. 2019, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 8. 2020, č. j. 33 Ad 8/2019 – 26,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobce JUDr. Petru Navrátilovi, advokátovi se sídlem Joštova 138/4, Brno, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 3.146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Rozhodnutím č. I ze dne 23. 11. 2010, č. j. X, přiznala žalovaná žalobci od 9. 2. 2007 starobní důchod (bez výplaty). Rozhodnutím č. II (z téhož dne a téhož č. j.) žalovaná uvolnila žalobci výplatu starobního důchodu ode dne 9. 6. 2010. Rozhodnutím ze dne 6. 6. 2014, č. j. X, poté žalovaná na základě prokázání dodatečné doby pojištění žalobci důchod zvýšila. Dne 5. 5. 2014 podal žalobce žádost o změnu data přiznání důchodu, a to k datu 9. 6. 2010. Tuto žádost žalovaná rozhodnutím ze dne 24. 6. 2014 zamítla a následně jej potvrdila i v námitkovém řízení (rozhodnutí žalované ze dne 24. 7. 2014, č. j. X).

[2] Dne 10. 1. 2019 podal žalobce novou žádost o starobní důchod s datem přiznání důchodu od 10. 6. 2010. Usnesením ze dne 30. 1. 2019, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“) žalovaná řízení o žádosti žalobce zastavila podle § 66 odst. 1 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Proti tomuto usnesení podal žalobce námitky, které žalovaná rozhodnutím ze dne 6. 3. 2019, č. j. X (dále jen „napadené rozhodnutí“) zamítla.

II. Rozsudek krajského soudu

[3] Žalobce se bránil žalobou ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), který ji v záhlaví specifikovaným rozsudkem zamítl. Poukázal na skutečnost, že žalobce se domáhal změny data přiznání důchodu. Volba data přiznání starobního důchodu je na pojištění (nikoliv na žalované) a představuje jednu z obligatorních náležitostí žádosti o přiznání důchodu. Vzhledem k tomu, že následky volby data přiznání či výplaty důchodu jsou trvalé a ne vždy se podaří provést tuto volbu správně napoprvé, poskytuje zákon možnost požádat o změnu data přiznání důchodu nebo jeho výplaty. Podle § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, tak lze ovšem učinit toliko ve lhůtě 30 dnů od oznámení rozhodnutí. Rozhodnutím, od jehož oznámení se počítá 30denní lhůta, však nemusí být pouze prvotní rozhodnutí o přiznání dávky. Praxe připouští, že jím může být každé rozhodnutí, které přináší změnu mající přímý vliv na volbu data přiznání důchodu, či data přiznání, uvolnění či zařízení jeho výplaty.

[4] Žalobce žádost o změnu data přiznání důchodu v zákonem stanovené 30denní lhůtě nepodal. To platí jak ve vztahu k rozhodnutí č. I ze dne 23. 10. 2010, tak i ve vztahu k rozhodnutí ze dne 6. 6. 2014 o zvýšení starobního důchodu, jímž došlo k zápočtu dodatečně prokázané doby pojištění.

[5] Krajský soud se dále zabýval vztahem § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. a § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dovodil, že smyslem změnového mechanismu zakotveného v § 56 zákona o důchodovém pojištění je ochrana věcné správnosti rozhodnutí o důchodu. V případě žalobce se přitom nejednalo o situaci nesprávně přiznaného důchodu. Pravidlo obsažené v § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. nadto obsahuje speciální úpravu (*lex specialis*), a použití obecnějšího § 56 zákona o důchodovém pojištění je proto vyloučeno.

[6] Soud se dále vyjádřil k obsahu prvostupňového rozhodnutí (tzn. usnesení o zastavení řízení). Uvedl, že v posuzované věci se nejedná o typický případ „bezpředmětnosti“ žádosti ve smyslu § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu, nicméně vzhledem k okolnostem považoval postup žalované za akceptovatelný. O předchozí žádosti obdobného obsahu žalovaná v roce 2014 rozhodla meritorně. Kdyby přitom v nynější věci neaplikovala § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu, byla by nucena žádost žalobce ze dne 10. 1. 2019 opětovně zamítnout jako nedůvodnou.

[7] Pokud žalobce tvrdí, že datum přiznání důchodu do žádosti chybně doplnila pracovnice OSSZ Blansko, nepředkládá v této souvislosti žádné důkazy a ze správního spisu tento závěr nevyplývá. Krajský soud uvedl, že žalobce byl v řízení o přiznání důchodu zcela standardně poučen, přičemž mezi povinnosti žalované nepatří poskytovat poučení o možnosti využití změnových mechanismů zakotvených v § 56 zákona o důchodovém pojištění a § 86 odst. 4 zákona č. 582/1991 Sb., neboť se nejedná o řádné opravné prostředky.

[8] Závěrem krajský soud žalobce informoval o možnosti podání žádosti o odstranění tvrdosti zákona ve smyslu § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. ve spojení s § 106 odst. 1 téhož zákona. Na odstranění tvrdosti však není právní nárok.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[9] Proti rozsudku krajského soudu se žalobce (stěžovatel) bránil kasační stížností. Uvedl, že dne 14. 6. 2010 si podal žádost o starobní důchod. Nárok mu však vznikl již ke dni 9. 2. 2007. V letech 2007 – 2010 pobíral rentu po pracovních úrazech a invalidní důchod. Proto mu doba tří let nebyla započtena. V roce 2014 bez úspěchu žádal o změnu data přiznání důchodu ke dni 10. 6. 2010. Stěžovatel má za to, že byl postupem žalované poškozen, neboť evidentně od počátku neměl v úmyslu žádat o přiznání starobního důchodu již od roku 2007, kdy pobíral rentu. To je zjevné i ze skutečnosti, že o důchod požádal až v roce 2010 po dosažení věku 65 let, kdy přestal rentu pobírat. Je přesvědčen, že mu žalovaná měla důchod přiznat až od data, kdy jej mohl začít reálně pobírat, nikoliv od data, kdy mu nárok na důchodovou dávku vznikl toliko teoreticky.

[10] Stěžovatel se vymezil vůči skutečnosti, že žalovaná rozhodovala o jeho podání z roku 2019 jako o další žádosti o přiznání starobního důchodu. Z obsahu tohoto podání je zjevné, že se domáhal opravy nesprávně stanoveného data přiznání starobního důchodu. Současně lze z tohoto podání dovodit, že se domáhal odstranění tvrdosti zákona, neboť v něm vysvětlil důvody, pro něž o revizi data přiznání důchodu nepožádal v zákonem stanovené 30denní lhůtě. Konkrétně poukázal na nesprávnost postupu pracovnice OSSZ, která žádost za žalobce sepsala.

[11] Žalovaná tedy nesprávně posoudila žádost stěžovatele jako novou žádost o přiznání starobního důchodu a od počátku chybně vymezila předmět řízení. Krajský soud tuto vadu přehlédl, přestože stěžovatel na podstatu své žádosti poukázal.

[12] Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalovaná popřela opodstatněnost stěžovatelových námitek. Připustila, že povinností správních orgánů je hodnotit podání účastníků řízení podle jejich obsahu. To však neznamená, že by měly domýšlet obsah podání nad rámec projevené vůle. Žalovaná odkázala na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 11. 2013, č. j. 4 As 141/2013 – 28, a ze dne 22. 2. 2017, č. j. 6 Ads 204/2016 – 38, a odmítla, že by měla stěžovatelem podanou žádost o starobní důchod (v podobě příslušného tiskopisu) vyhodnotit jako „žádost o opravu data vzniku nároku na starobní důchod spojenou s žádostí o odstranění tvrdosti zákona“. Pro úplnost žalovaná dodává, že námitka stěžovatele ohledně nevypořádání žádosti o odstranění tvrdosti zákona se zcela míjí s dosavadním průběhem soudního řízení, jakož i jemu předcházejícího správního řízení.

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud posuzoval splnění podmínek řízení, přičemž shledal, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou a jedná se o kasační stížnost, která je ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná. Důvodnost kasační stížnosti posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, současně zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by byl nucen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] V posuzované věci je nesporné, že stěžovatel se domáhá změny data přiznání důchodu. To je patrné jak z obsahu správního spisu, tak z obsahu podání učiněných žalobcem v průběhu soudního řízení správního. Nejvyšší správní soud nicméně považuje za nezbytné zdůraznit, že předmětem nynějšího soudního přezkumu je toliko správnost a zákonnost napadeného rozhodnutí žalované a jemu předcházejícího prvostupňového rozhodnutí o zastavení řízení

pro bezpředmětnost. Soud se tedy může zabývat v zásadě toliko otázkou, zda byly splněny podmínky pro zastavení řízení (srov. rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2011, č. j. 57 A 128/2010 - 56); nepřisluší mu však, aby posuzoval dřívější postup žalované a přezkoumával jiná v minulosti vydaná a správní žalobou nenapadená rozhodnutí žalované (rozhodnutí o přiznání starobního důchodu ze dne 23. 11. 2010, rozhodnutí ze dne 24. 6. 2014, jímž žalovaná zamítla žádost o změnu data přiznání důchodu apod.).

[16] Podle § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu správní orgán usnesením zastaví řízení o žádosti, pokud se žádost stala zjevně bezpředmětnou. O takovou situaci se zpravidla bude jednat tehdy, pokud předmět řízení po podání žádosti odpadne, a to ať již v důsledku změny právního stavu či změny skutkových okolností. Krajský soud v Hradci Králové definoval v rozsudku ze dne 21. 11. 2013, č. j. 30 A 94/2012 – 41, zjevně bezpředmětnou žádost tak, že rozhodnutím o ní (ať již kladným nebo záporným) nedojde ke změně v právním postavení žadatele. Rovněž Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 14. 10. 2010, č. j. 5 As 62/2009 – 68, judikoval, že o případ bezpředmětnosti žádosti se jedná tehdy, pokud rozhodnutí o ní nebude mít pro žadatele žádný význam.

[17] V nyní projednávané věci Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil, že stěžovatel podal dne 10. 1. 2019 na standardizovaném tiskopise žádost o starobní důchod s datem přiznání důchodu ode dne 10. 6. 2010. Žalovaná řízení o této žádosti zastavila s poukazem na skutečnost, že stěžovateli již byl v minulosti starobní důchod přiznán. Jakkoliv se nejedná o typický případ bezpředmětnosti žádosti (k odpadnutí předmětu řízení nedošlo až po podání žádosti), Nejvyšší správní soud souzní s krajským soudem v tom směru, že postup žalované je akceptovatelný. Ani případné věcné rozhodnutí o žádosti by totiž nemohlo na postavení stěžovatele nic změnit. Stěžovatel „novou“ žádost o starobní důchod zjevně podal ve snaze domoci se pozdějšího data přiznání důchodu, neboť by pro něj bylo výhodnější, na což ostatně sám poukazoval v žalobě. Zákonodárce nicméně v § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb. omezil možnost žádat o změnu data přiznání důchodu striktní 30denní lhůtou od data oznámení rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že tato lhůta stěžovateli marně uplynula, nemůže se již změny data přiznání důchodu s úspěchem domáhat. Jakkoliv je tedy snaha stěžovatele dosáhnout zvýšení starobního důchodu pochopitelná, žalovaná postupovala zcela v souladu se zákonem, když jeho žádosti nevyhověla.

[18] V podrobnostech odkazuje Nejvyšší správní soud na rozsudek krajského soudu, který je precizně odůvodněný a s jehož obsahem se plně ztotožňuje. Krajský soud se situací stěžovatele zabýval i nad rámec nezbytného odůvodnění a srozumitelně mu vysvětlil, z jakého důvodu již není změna data přiznání důchodu možná, vyjma případného postupu k odstranění tvrdosti zákona, na nějž však není právní nárok.

[19] Pokud se jedná o tvrzení, že žalovaná měla žádost stěžovatele ze dne 10. 1. 2019 vyhodnotit mimo jiné jako žádost o odstranění tvrdosti zákona, jedná se o námitku, kterou stěžovatel neuplatnil v žalobě, protože je ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřípustná. Nejvyšší správní soud nicméně i přesto pouze ve stručnosti uvádí, že žádost stěžovatel podal na standardizovaném formuláři určeném pro podání žádosti o důchod. Stěžovatel v ní přitom neuvedl, že by se domáhal odstranění tvrdosti zákona. Jakkoliv je povinností správních orgánů posuzovat podání podle jeho obsahu, v posuzovaném případě nic nenasvědčovalo tomu, že by se stěžovatel dotčenou žádostí domáhal právě odstranění tvrdosti zákona, a žalované nepřisluší, aby za něj důvody podání žádosti aktivně dotvářela.

V. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud tedy neshledal námitky stěžovatele důvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

[21] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť ve věci neměl úspěch. Žalované žádné náklady nad rámec její úřední činnosti nevznikly, a proto jí soud náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznal.

[22] Usnesením ze dne 12. 10. 2020, č. j. 1 Ads 345/2020 – 20, Nejvyšší správní soud ustanovil stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti zástupce, a to JUDr. Petra Navrátila, advokáta se sídlem Joštova 138/4, Brno. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Ustanovenému zástupci soud přiznal odměnu za dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení a doplnění kasační stížnosti) ve výši 2 x 1.000 Kč [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 7 bodem 3 a § 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu], a dále paušální náhradu hotových výdajů za dva úkony právní služby ve výši 2 x 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), dohromady tedy 2.600 Kč. Vzhledem k tomu, že ustanovený advokát je plátcem DPH, zvýšil soud odměnu za zastupování o tuto daň. Celkově tedy ustanovenému zástupci náleží odměna ve výši 3.146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. ledna 2021

JUDr. Lenka Kaniová
předsedkyně senátu